

BILAG TIL NATURPARKANSØGNING

25. MARTS 2025

JOURNALNUMMER
06.00.00-A00-1-20

Beskrivelse, planer og indsatser under de seks temaer, jf. Danske naturparker vejledning, Friluftsrådet 2020: Danske Naturparker Vejledning 2020_WEB.pdf.

DE SEKS TEMAER

Natur
Kulturarv
Friluftsliv
Erhverv
Formidling
Turisme

I det følgende gennemgås de forskellige temaer og hvilke indsatser, sekretariatet for naturparken vil arbejde med i såvel den femårige mærkningsperiode som på længere sigt.

Temaerne er arrangeret, så de følger naturligt efter hinanden i forhold til naturparkens indsatsområder.

20. MARTS 2025

Natur

Beskrivelse af status for naturens tilstand i naturparkområdet og de særlige kvaliteter, som har dannet grundlag for inddragelse og afgrænsning af arealet i naturparken.

Natura 2000: Tryggevælde Ådal er udpeget Natura 2000¹ og har et samlet areal på 357 ha. fordelt på primært private lodsejere. Der er ingen statsejede arealer i området. Naturparkens afgræsning følger naturligt grænsen for det udpegede Natura 2000 – areal i Stevns Kommune.

Af Miljøstyrelsens Natura 2000- basisanalyse 2022-2027² fremgår følgende: "Natura 2000-område nr. 149 Tryggevælde Ådal er særligt interessant ved sine store forekomster af rigkær langs Tryggevælde Å. Af vigtige naturtyper i øvrigt skal nævnes selve Tryggevælde Å med dets indhold af dyr og planter samt forekomsterne af surt overdrev ved vandløbets udløb i Køge Bugt.

Cirka halvdelen af områdets rigkær har god eller høj naturtilstand, hvilket overvejende skyldes, at de er græssede af kreaturer og, at tilgroning med høj græs/urtevegetation og vedplanter derfor er begrænset. Den resterende halvdel er i moderat eller ringe naturtilstand. Områdets arealer med surt overdrev er overvejende i god naturtilstand, hvilket især skyldes, at de er afgræssede og ikke påvirkes af næringsstoffer.

Den væsentligste trussel mod de lysåbne naturtyper i området er manglende drift og heraf følgende tilgroning med høj græs/urtevegetation og vedplanter. En betydelig del af de sure overdrev trues endvidere af invasive arter."

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 132		
Naturtyper:	Lagune* (1150)	Strandvold med enårige planter (1210)
	Strandvold med flerårige planter (1220)	Strandeng (1330)
	Grå/grøn klit* (2130)	Næringsrig sø (3150)
	Vandløb (3260)	Å-mudderbanke (3270)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Urtebræmme (6430)	Rigkær (7230)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
	Mygblomst (1903)	Kildevældsvindelsnegl (1013)
Arter:	Skæv vindelsnegl (1014)	Bredøret flagermus (1308)

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

¹ Se Miljøstyrelsens Natura 200-plan: <https://sgavmst.dk/media/uethna3o/n149-natura-2000-plan-2022-27-tryggevaelde-aadal.pdf>

² <https://sgavmst.dk/media/boma1cpx/n149-revideret-basisanalyse-2022-27.pdf>, s 11.

20. MARTS 2025

Fredede arealer: "Møllemarken" øst for Valløby (dele af matrikelnr. 7 b og 7 c, Valløby by og sogn) er omfattet af en fredning fra 1962 med formålet at holde området status quo med forbud mod bebyggelse, opførelse af skure, master og lignende, beplantning samt bibeholdelse af åløbets snoede forløb³. Arealet udgør ca. 2,3 ha. i naturparken.

Arealet ved Tryggevælde Å's udløb i Køge Bugt, Odden (matrikelnr. 54a, Strøby By, Strøby) er omfattet af *Fredning af dele af Vallø gods i Køge og Vallø kommuner*⁴, 1981. Fredningen er en "landskabsfredning", der skal sikre de landskabelige værdier, sikre offentlighedens adgang og bevare engarealer som græsningsarealer, der ikke må afvandes yderligere. Arealet udgør ca. 2,6 ha.

Udpegninger "beskyttet natur: Store dele af Trykkevælde Ådal er registeret som "eng", "mose", "overdrev" og "strandeng", som er naturtyper, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens §3.

Arealernes størrelse udgør følgende indenfor naturparkens afgrænsning:

TYPE	AREAL i hektar
Eng	176
Mose	141
Overdrev	7,6
Strandeng	2,6

Arealernes størrelse er opgjort i marts 2025.

Øvrige planer: Tryggevælde Å er omfattet af vandområdeplan VPIII⁵.

Af Stevns Kommunes klimaplan fremgår indsatser i Tryggevælde Ådal i forbindelse med udtagning af tørveholdige lavbundslande⁶.

Naturundersøgelser: Der er foretaget følgende naturundersøgelser i Tryggevælde Ådal:

- *Padderregistrering i Tryggevælde Ådal 2023*; Plöger, Eigil for Stevns Kommune, jan. 2024.

- *Tryggevælde Ådal 2022 – kortlægning af ynglefugle*; SeNatur for Stevns Kommune.

³ <https://www2.blst.dk/nfr/02647.00.pdf>

⁴ <https://www2.blst.dk/nfr/00544.00.pdf>

⁵ Miljøgis

⁶ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgicfindmkaj/https://stevns.dk/Media/638339938281377466/Stevns%20Kommunes%20Klimaplan%202023%20endelig%20og%20webtilg%C3%A6ngelig.pdf

20. MARTS 2025

- *Brakvandsaborre i Tryggevælde Å og Køge Å 2020-2023*; Skovrind, Mikkel, Globe Institut, Københavns Universitet, et al⁷.

Beskrivelse af de langsigtede mål for udviklingen af naturen, f.eks. behovet for forbindelseslinjer, naturpleje, græsning eller for større eller mindre naturgenopretningsprojekter mv. samt plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på naturområdet.

Naturpleje: Der er i dag udfordringer med afgræsning på mange arealer, da jorden er vandmættet og kvæget derfor synker ned i. Naturparkens sekretariat vil arbejde for at undersøge mulighederne for at skabe bedre muligheder for kvægafgræsning samt benyttelse af andre typer græssere, såfremt området ikke i tilstrækkelig grad kan afgræsses af kvæg, hvis der er opbakning og interesse fra de respektive lods ejere.

Klima-lavbundsprojekt: Stevns Kommune vil sammen med Naturstyrelsen igangsætte en forundersøgelse til forberedelse af et klima- lavbundsprojekt i Tryggevælde Ådal.

Af Naturstyrelsens hjemmeside fremgår, at: "Indsatsen med klima-lavbundsprojekter er med til at understøtte målet om at reducere Danmarks udledningen af skadelige drivhusgasser med 70 % frem mod 2030. Samtidig kan indsatsen understøtte andre hensyn, særligt i forhold til natur, miljø og klimatilpasning samt friluftslivets adgang til naturområderne."⁸

Indsatser natur

- Igangsættelse af forundersøgelse til forberedelse af klima-lavbundsprojekt i fællesskab med Naturstyrelsen 2025-2030.
- Naturparkens sekretariat vil arbejde for afgræsning på udvalgte arealer indenfor naturparken. Sekretariatet vil desuden arbejde for at skabe bedre muligheder for afgræsning samt undersøge og understøtte forskellige afgræsningsforsøg med forskellige typer græssere såfremt afgræsning med kvæg ikke lykkes i tilstrækkeligt omfang.
- Understøtte foreningers og private kræfters interesse for naturpleje af forskellig karakter, der vurderes gavnligt for naturen.
- Stevns Kommune vil arbejde for at Tryggevælde Ådal fortsat fungerer som spredningskorridor og økologisk forbindelse for de karakteristiske arter, som findes på de vandmættede naturtyper.

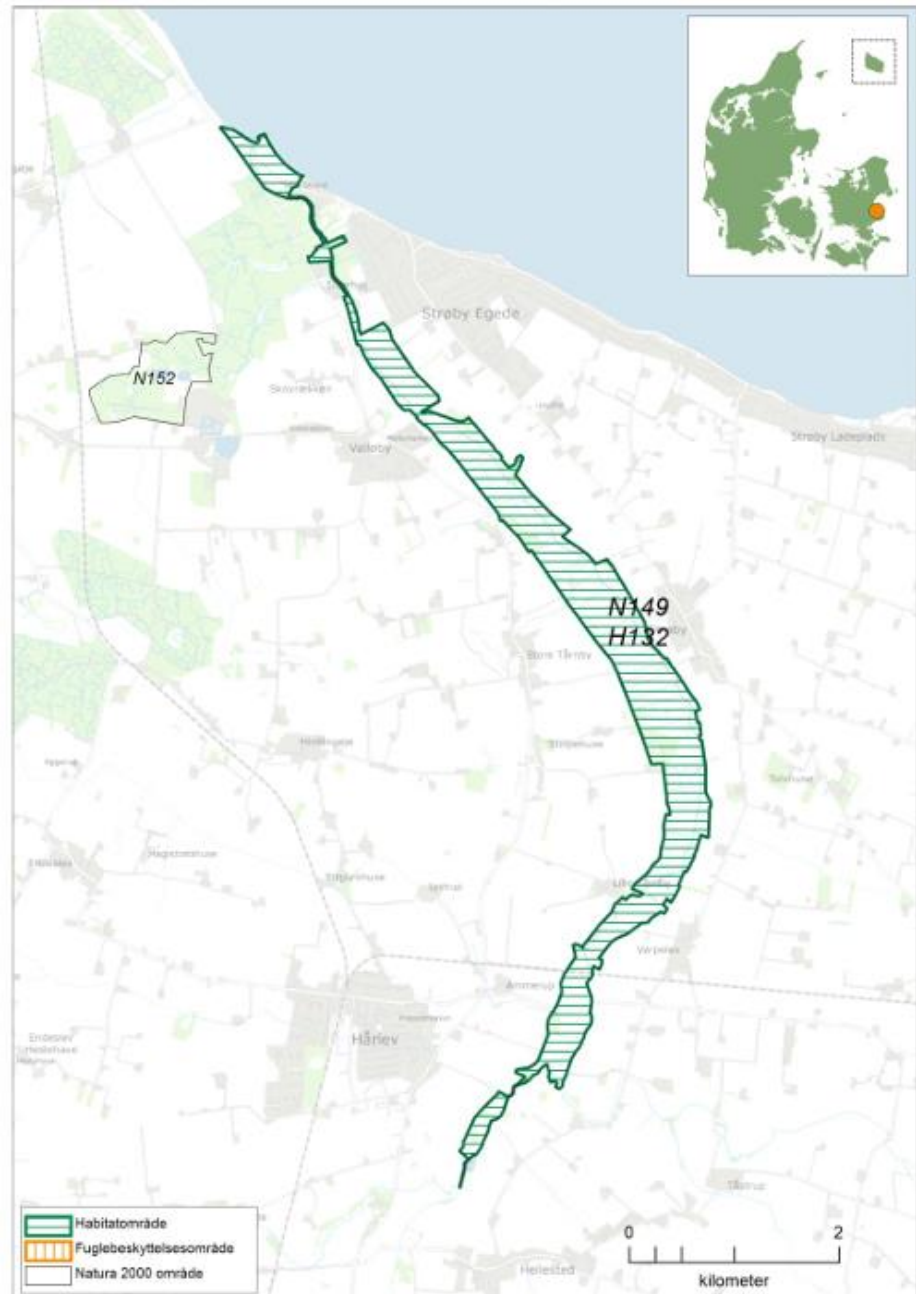
⁷ chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://saltfish.dk/wp-content/uploads/2023/08/Aborre_Rapport_final-1.pdf?fbclid=IwAR1ytD_mWDNYy8wHge0av3M30Bf3bs8_G_gK8AP6Z8eIWZshqJYL-MKjZFW

⁸ <https://naturstyrelsen.dk/ny-natur/klimalavbundsprojekter>

20. MARTS 2025

- Stevns Kommune vil arbejde for at ådalen vil opretholde og forbedre sin funktion som økologisk forbindelse danner forbindelseslinje på tværs af kommunegrænserne mod Faxe og Køge.

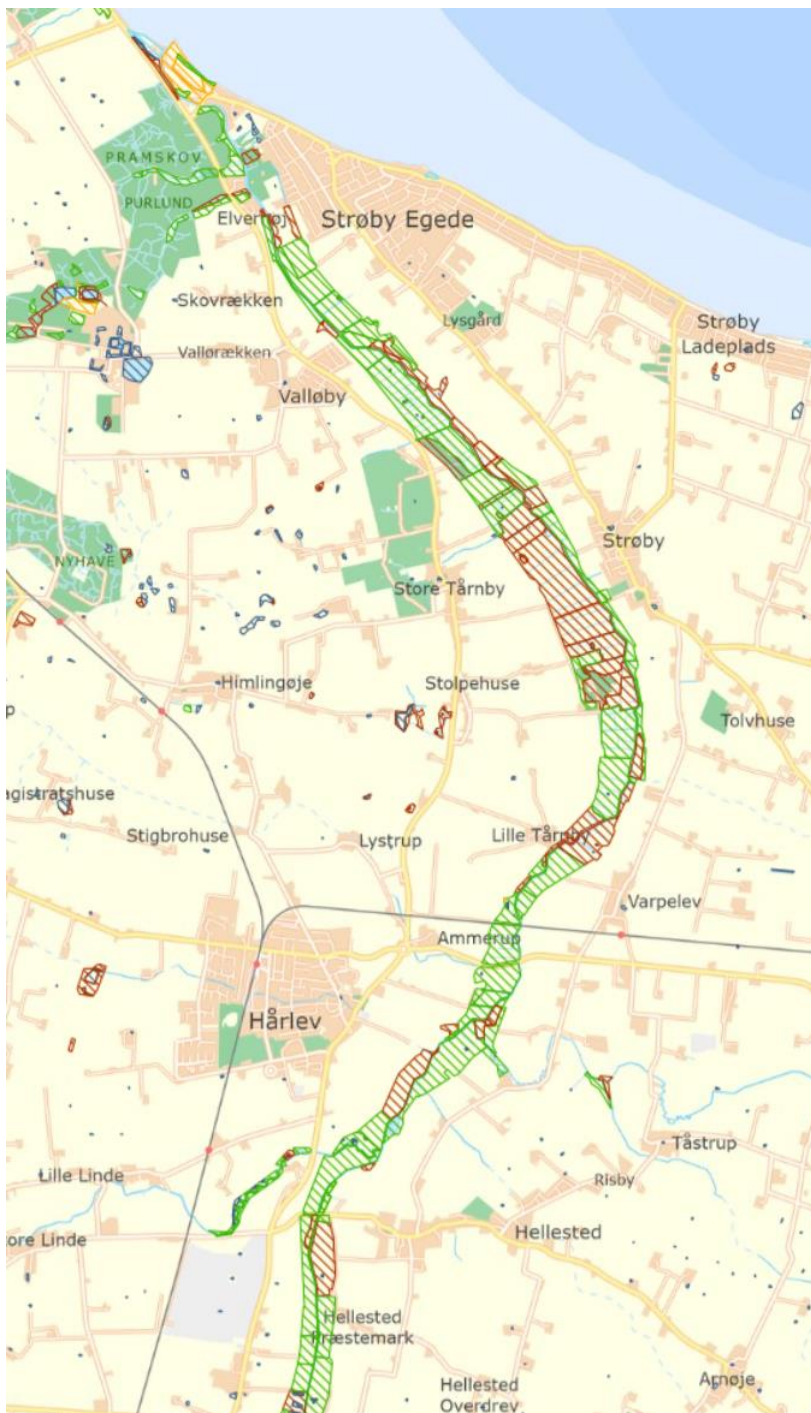
NATURA 2000 - OMRÅDE

Kortet viser Natura 2000-områdets afgrænsning. Natura 2000-område N149 Tryggevælde Ådal består af habitatområde H132 Tryggevælde Ådal (vandret grøn skravering).

20. MARTS 2025

BESKYTTET NATUR

Beskyttede naturtyper. Grøn skravering er "eng", rød skravering "mose".
Kilde: arealinfo.dk; <https://danmarksarealinformation.miljoeportal.dk>

20. MARTS 2025

Kulturarv

Beskrivelse af naturparkens kulturarv, og hvordan den kommer til udtryk i landskabet samt har dannet grundlag for inddragelse og afgrænsning af arealet i naturparken.

Talrige fund i og omkring Tryggevælde Ådal vidner om menneskelig aktivitet gennem tusinder af år.

Ekstraordinært rige og sjældne fund fra et større gravpladsområde ved Himlingøje, vest for Tryggevælde å, peger på, at området var beboet af en magtfuld slægt i romersk jernalder for knap 2000 år siden. Flere områder på begge sider af ådalen er udpeget *kulturarvsarealer* af Slots- og Kulturstyrelsen.

I ådalen er opført to "fugletårne", der giver den besøgende mulighed for at komme nogle meter op i højden og skue ud over området på forskellige stræk. I det ene tårn blev der for få år opsat formidlingsplancher om nogle af de spændende arkæologiske fund fra forskellige tidsaldre, der er gjort flere steder i området. Der er også formidlingstavler om tidligere tiders kulturlandskab, som de levende hegn af primært stynede popler, vidner om.

Beskrivelse af hvordan kulturarven i landskabet bevares og synliggøres på længere sigt.

Afgræsning og fortsat styning af de levende hegn vil bidrage til et levende kulturlandskab.

Der er i dag udfordring med afgræsning pga. de stærkt vandmættede arealer, som dyrene har svært ved at gå på.

Plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på kulturarvsområdet.

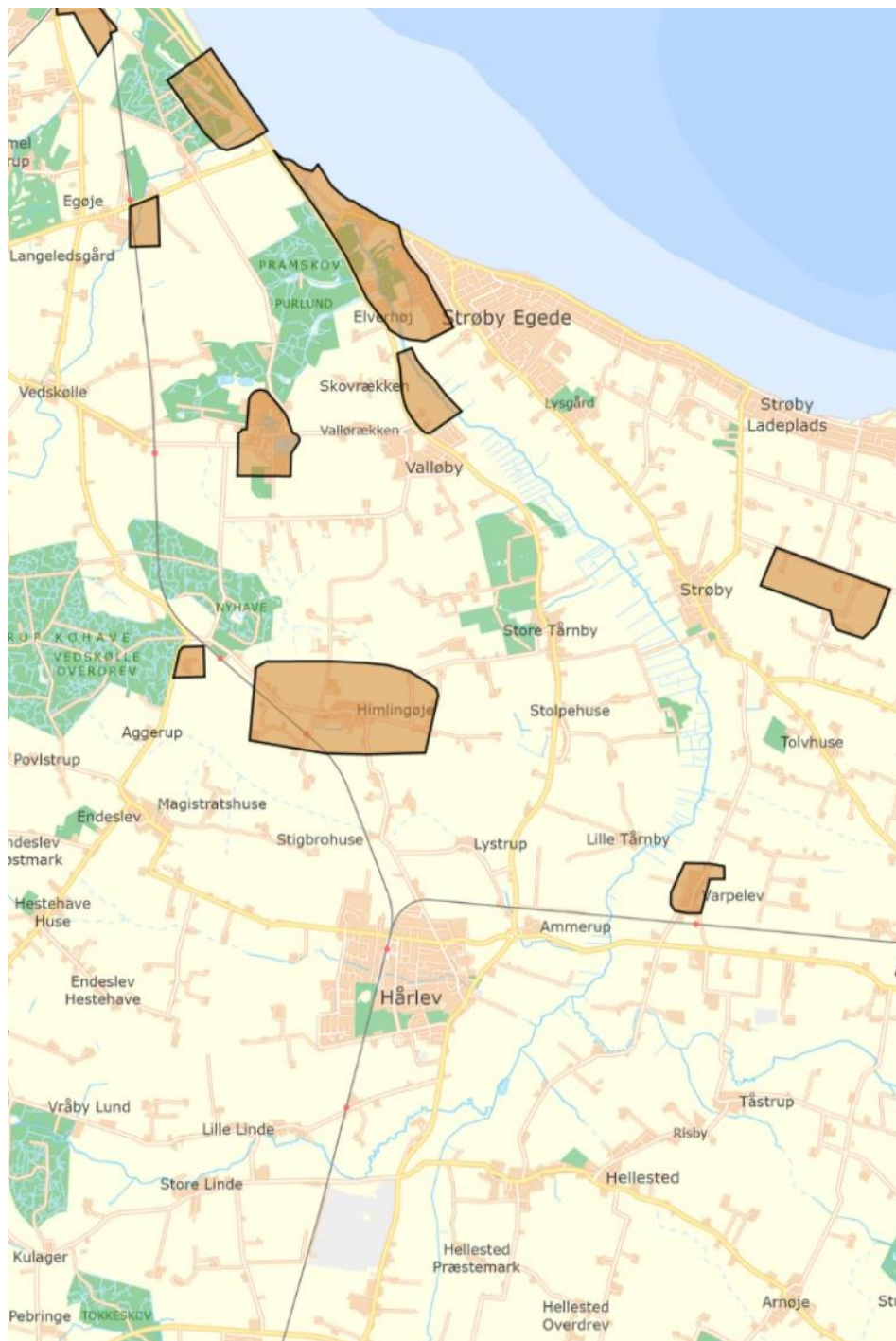
Indsatser kulturarv

- Realdania har givet tilsagn til donation af et hus under projektet "Vores sted"⁹. Huset skal fungere som mødested og samlingspunkt for lokale, foreninger, kommunens naturvejleder i forbindelse med undervisning og samtidig være velkomstområde for besøgende udefra. Indenfor perioden 2025-2030 vil der udarbejdes formidlingstavler om ådalen, naturpark, kulturhistorien og landskab til opsætning på husets facader.
- I forbindelse med synliggørelse af kulturlandskabet, vil naturparkens sekretariat arbejde for projekter, der kan understøtte initiativer indenfor afgræsning af egnede arealer og styning af de levende hegn. Dette skal primært ske gennem oplysning af områdets jordbrugere samt ved at understøtte eller igangsætte initiativer økonomisk.

⁹ <https://realdania.dk/nyheder/2024/06/realdania-vil-give-mindst-150-faellesskaber-et-sted-at-moedes>

20. MARTS 2025

KULTURARVSAREALER

Oversigt over udpegede kulturarvsarealer langs Tryggevælde Ådal.
Kilde: arealinfo.dk; <https://danmarksarealinformation.miljoportal.dk>

20. MARTS 2025

TRYGGEVÆLDE ÅDAL - SPOR EFTER FORTIDENS MENNESKER

Siden stenalderen har mennesker boet ved Tryggevælde Å og udnyttet åens muligheder. På begge sider af åen findes mange spor efter fortidens mennesker. Boplads, grave og opsamlende redskaber og smykker viser, at det altid har været et godt sted at bo.

Kirken og fund i nærheden
Kirken, der ligger på den modsatte side af Tryggevælde Å, fra hvor du står nu, er Strøby Kirke. Kirken ligger i den sydlige udkant af landsbyen med samme navn. Navnet Strøby betyder "byen ved åen Strø". Strø er et gammelt dansk ord for strøm eller kilde, og henviser derfor nok til landsbyens beliggenhed ned mod Tryggevælde Å.

Kirken er bygget i middelalderen, men fund fra marken mellem kirken og åen viser, at der har været mennesker her meget tidligere.

De opsamlende genstande omfatter både mønter, smykker og våbensidele, der i tid strækker sig fra omkring år 600 (jernalder) til middelalder. Større skibe har formentlig kun kunnet sejle et kort stykke ind i åen, hvor man så har lastet om til mindre både eller til fods har fragtet varer og mennesker op ad åen.

Der er ikke foretaget udgravninger på marken mellem kirken og Tryggevælde Å, men det er nærliggende at forestille sig, at åen i vikingetid har været en færdselsåre for mindre præm og både.

Stormandsgården Strøby Toftegård
Bøt for Strøby har udgravninger afdekket en stormandsgård, der fra omkring år 600 til år 1000 har ligget midt mellem kysten ved Strøby Ladeplads og Tryggevælde Å. Stormandsgården består af en serie af meget store huse - op mod 40 m lange - omgivet af flere mere almindelige beboelsestehuse, grubehuse og udhuse. På pladsen er der fundet et rigt og varieret udvalg af smykker, mønter og hverdagsgenstande, som viser, at det ikke var hvem som helst, der boede her.

Da stormandsgården opføres omkring år 1000 ved overgangen fra hedendom til kristendom, ser det ud til, at området ned mod åen oplever en opblomstring, og landsbyen med kirke opstår.

Udgravninger i både den nordlige og sydlige del af byen har vist bebyggelse fra den tidlige middelalder.

Stenalder

Ved Tryggevælde Ås udløb fandt man i 1986 en grav med 8 mennesker fra den sene del af jægerstenalderen. I graven ligger både mænd, kvinder og børn. Med i graven har de fået flintknive og smykker af dyretænder som gravgaver. Mindre udgravninger og opsamlinger af flintredskaber tyder på, at graven har ligget indenfor eller tæt på en boplads fra stenalderen. Hvordan de gravlagte døde for ca. 7000 år siden, ved man endnu ikke, men graven udgør stadig en af de største gåder, vi har fra Tryggevælde Ås fortid. Forhåbentlig kan metoder som DNA-bestemmelse i fremtiden fortælle os, om de var i familie, hvad de spiste, og måske om de var syge.

Højte Mønterbakke med angiveligt stormandsgården Strøby Toftegård som de fundet, spottet er vist på planchen.

Jernalder

Omkring år 200 findes der i området omkring Tryggevælde Å magtfulde slægter. Deres rigt udstyrede grave har man fundet i Himlingøje, Vælleby og ved Vårpelev. De gravlagte har bl.a. fået kostbare smykker, drikkeglas og service med i graven. Mange af genstandene er ting, der er fremstillet i Romerriget men importeret hertil, hvilket vidner om, at den magtfulde slægt havde kontakter, der rakte langt ned i Europa.

Engelsk sølvmønt fundet mellem Strøby Kirke og Tryggevælde Å. Mønten er slået i Calchester 1030-1035 under kong Harold I. Kongen blev også kaldt Hævard Hævard, og var søn af Knud den store og dermed bror af Ælfgar. Mønt regneres en kort periode (England) 1037-1040.

S-formet draghugspænd med dyrehoveder. Spændet stammer fra perioden yngre jernalder (ca. 400-750 e. Kr.) og er fundet mellem Strøby og Tryggevælde Å ved Amtskovegården i den vestlige ende af Strøby.

Vægtfuld fundet på marken mellem Strøby Kirke og Tryggevælde Å. Vægtfuld, lodret datert til vikingetid eller tidlig middelalder.

Lille sølvmønt i bronze, fundet mellem Strøby og Tryggevælde Å. Mønten er fremstillet i vikingetid eller middelalder. Fra medeltidslige kortkister ved man, at det var huslæder, der havde rådet over husets regler. Om dette også gælder i vikingetiden, ved vi mindre om, men vi ved, at der er fundet nøgler i ca. 9% af alle knudegrave. Nøglen fra Strøby er fundet med metal der er på jern, og vi ved derfor ikke, om den er tilfældigt tabt eller stammer fra en forstærket grave.

Arabisk sølvmønt, en dirhem, fundet på marken mellem Strøby og Tryggevælde Å. De arabiske dirhame kom i vikingetiden til Skandinavien enten via de russiske floder eller gennem Tyskland og i slutningen 950-årene stammede størstedelen af arabiske mønter, og vesteuropæiske mønter fandt vej til Danmark.

DE STYNEDE TRÆER - ET LANDSKABSELEMENT

Historie

Tidligere var hegn af stynede pil og poppeltræer meget udbredte i landskabet. Hegnene blev plantet for at holde dyrene ude og markerede samtidig skel og grænser.

For udsiktsfningen og sammenlægningen af lodder med landboreformerne sidst i 1700-tallet, dyrkede man markerne i fællesskab. Hver gård ejede mange lodder fordelt ud over landsbyens marker. Enhver skulle have del i såvel den gode og gødede bynære jord som den mindre næringsrige jord. Hvornår der skulle sås, høstes og pløjes, blev vedtaget på bystævnet, hvor hver gårdmand havde en stemme og en plads. I flere landsbyer på Stevns kan du endnu se det gamle bystævne.

Med landboreformerne rationaliserede man driften ved sammenlægning af de mange små lodder til større enheder, man ophævede dyrkningsfællesskabet og blev introduceret for nye dyrkningsmetoder. Gårdene flyttede fra landsbyerne ud til deres nye marker, og om dem skulle bonden sørge for at hegne, så husdyrene ikke gik ind til naboen.

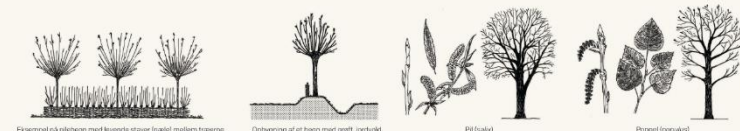
Pil og poppel

Derfor begyndte man i vid udstrækning at plante pil i markskel og indfærd på denne tid også poplen fra Tyskland. De er begge hurtigvoksende træer og lader sig let formere ved stiklinger. De arter, der først og fremmest har været anvendt i hegne, er hvidpil og landevejpoppe.

Hvidpil (*Salix alba*) er den tidligst indførte pileart.

I Danske Lov fra 1683 var der påbud om pile- dyrkning for at have tilstrækkeligt med materiale til gærdsæl til risgærdene omkring de dyrkede marker, til husbyggen, husgeråd, fangstredskaber mv. Poppelens grene er kraftigere og meget velegnede til fletgærde.

Pil og poppel forevokses ofte, hvorfor popler er blevet kaldt poppelpil, gråpil og tysk pil. Hegnene er derfor blevet omtalt som pilehegn, selvom de i langt overvejende grad har bestået af popler.

Eksempel på pilhegn med bevarede staver (pale) mellem træerne.

Opbygning af et hegn med grønt, jordvædet, stynede træer og fletgærde.

Pil (salix)

Poppel (populus)

Styning

At stynne eller stynne et træ betyder, at alle skud fra træet bliver skåret tilbage til det samme punkt med jævne mellemrum. Flere løvtræer er særligt velegnede til styning, bl.a. lindetræer, som man kan se dampe imponerende alder ved mange af landets herregårde som f.eks. Volla Slot.

Process
1. Styning af pil og poppel foregår ved, at træet stynes første gang, når stammen ikke anses for højere end ca. 5 cm. I Danmark, som regel når træet er 6-8 år. Træet stynes i en højde af 2-3 meter, så der nye skud ikke vil genere fællesud og markarbejde.

2. Den næste styning foretages 2-6 år efter den første styning. Skudene må ikke være mere end 10 cm i diameter ved styning, da der ellers vil være stor risiko for afhængning i styngstadiet. Desuden kan træet have svært ved at lukke stammens sårflader, hvorfor risikoen for sygdomme stiger.

3. Der efterlades en lille stub på 2-3 cm for at gøre sårfladen så lille som muligt. Ved de efterfølgende styninger, efterlades faktisk stubben.

4. Hver år foretages styningen hvert 2-6 år. Hvis man ikke ønsker at sikre alle grene af pil- eller poppel, kan man i stedet udføre styningen hvert 10-15 år. På den måde bevares træet som parktræ.

Projekt med styning i ådalen
I 2018 gennemførte Stevns Kommune en styning af de karakteristiske hegn på udvalgte stræk i Tryggevælde Ådal for at bidrage til at sikre, at den kultur- og landskabsmæssige karakter bliver bevaret og bibeholdt for eftertiden.

Formidlingsplancherne i det nordlige fugletårn i ådalen.

20. MARTS 2025

Formidling

Eksisterende formidlingsindsats i naturparkområdet.

Langs ådalens vestlige side er opsat to "fugletårne" med formidlingsplancher. Formidlingsindsatsen er få år gammel. I det ene tårn er fokus på ådalens fugleliv med fugleillustrationer af høj kvalitet udarbejdet til formålet. Formidlingen er her suppleret af en folder.

I det andet tårn med udsigt i retning af arkæologiske fundsteder i områder formidles kulturarven, der tager afsæt i de rige arkæologiske fund. Derudover formidles kulturlandskabet, som det har set ud gennem flere hundrede år med afsæt i de fine levende hegn af stynede popler. Materialet om kulturarv – og landskab er begge dele udarbejdet af fagfolk og er af høj kvalitet.

I Strøby, i nærheden af det fremtidige velkomstråde, er flere formidlingsskilte om biodiversitet, digteren Martin A. Hansen mm. Der er ligeledes flere kort over ådalen ved indgangene til Tryggevejdestien på begge sider af åen.

På Stevns Kommunes hjemmeside formidles om området.

Langsigtede mål for formidlingen i og af naturparken samt en plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på formidlingsområdet.

Indsatser formidling

- Der udarbejdes formidlingstavler til det nye velkomstråde om ådalen, jf. indsats under temaet "kulturarv" i perioden 2025-2030.
- Der arbejdes i perioden 2025-2030 på at udskifte vejvisningsskilte og informationstavler således, at det grafiske udtryk taler ind i Stevns Kommunes nye, rekreative skilte design. Derudover at samle relevant information strategisk på færre skilteflader.
- Stevns Kommunes naturvejleder får et "hub" i det nye hus i Strøby til formidling af naturen i naturparken til skoleklasser, institutioner mv.
- Der arbejdes på kontinuerlig opdatering og vedligehold af information såvel digitalt som via fysisk skiltning og foldere.

Formidlingsplancher af fuglelivet i det sydlige fugletårn i ådalen.

20. MARTS 2025

Friluftsliv

Beskrivelse af de eksisterende muligheder for at dyrke friluftsliv.

Der er flere muligheder for at benytte ådalen rekreativt - primært via vandrestier med tilhørende faciliteter samt ved privat kano-/kajaksejls på åen.

Stier og ruter: Der er flere kilometer vandrestier og ruter i området. Stierne løber i og udenfor naturparkens afgræsning, men er en del af den samlede oplevelse og tænkes sammen med naturparken.

En allerede eksisterende og gammel sti "Kirkestien" løber tværs over ådalen fra Strøby i øst til Stolpehuse i vest og derudover findes en *Der spor i landskabet* - rute, *Martin A. Hansen ruten* samt en kommunalt etableret og asfalteret skolesti for vandrende og cyklister over ådalen fra Vallø By til Strøby Egede. Senest blev Tryggevældestien på ca. 7 km. etableret ultimo 2020.

Der er ligeledes ved at blive etableret nye kløvestier i Strøby Egede, der for en af ruterne følger en mindre del af det eksisterende stiforløb over og i ådalen.

Rekreative faciliteter: På den østlige side, i Strøby, i nærheden af velkomstområdet, er opført to shelters, et muldtoilet og en bålplads. Ved velkomstområdet, i umiddelbar nærhed af det nye hus for fællesskaber og formidling, er der indenfor nyere tid opført en naturlejeplads.

To rækker af bænke med udsigt over ådalen findes også indenfor kort gåafstand af såvel shelterplads som velkomstområde.

På den vestlige side af ådalen anlagde Stevns Kommune i 2021 en gangbro, *Fuglebroen*, i et let slynget og organisk forløb ud til det sydlige fugletårn med fugleplancher og foldere. I fugletårnet blev der opsat klapbænke, så de vandrende kan få et hvil.

Der er ligeledes et nordligt fugletårn – her med en kulturhistorisk formidling, hvor der også er opsæt klapbænke.

I Strøby Egede ved Solgårdsparken i den nordlige ende af åen, er der ligeledes en kommunalt ejet shelterplads, som er offentlig tilgængelig, samt en hundeskov.

Sejls: Det er muligt at medbringe sin egen kano, kajak eller mindre båd til Tryggevælde å, hvor der flere afsætningsmuligheder. Det er ikke tilladt at sejle med motoriserede både og kommerciel brug er heller ikke tilladt.

Beskrivelse af de langsigtede mål for at forbedre mulighederne for at dyrke friluftsliv og opleve naturen f.eks. længere sammenhængende stiforløb, støttepunkter for friluftsliv etc.

- Målet er at få skabt flere stier og ruter i området samt at etablere et passende antal rekreative faciliteter og støttepunkter. Det er vigtigt, at det sker

20. MARTS 2025

under hensyntagen til landskab, natur og lokalbefolkningen.

- Stierne i nord-sydgående retning langs åen ønskes placeret så nær ådalen som muligt. Ruter på offentlig vej søges undgået i det omfang, det kan lade sig gøre.
- Der ønskes at arbejde for en udvikling og lettere øgning af de rekreative faciliteter, så de understøtter det konkrete behov på givne stræk/lokaliteter.

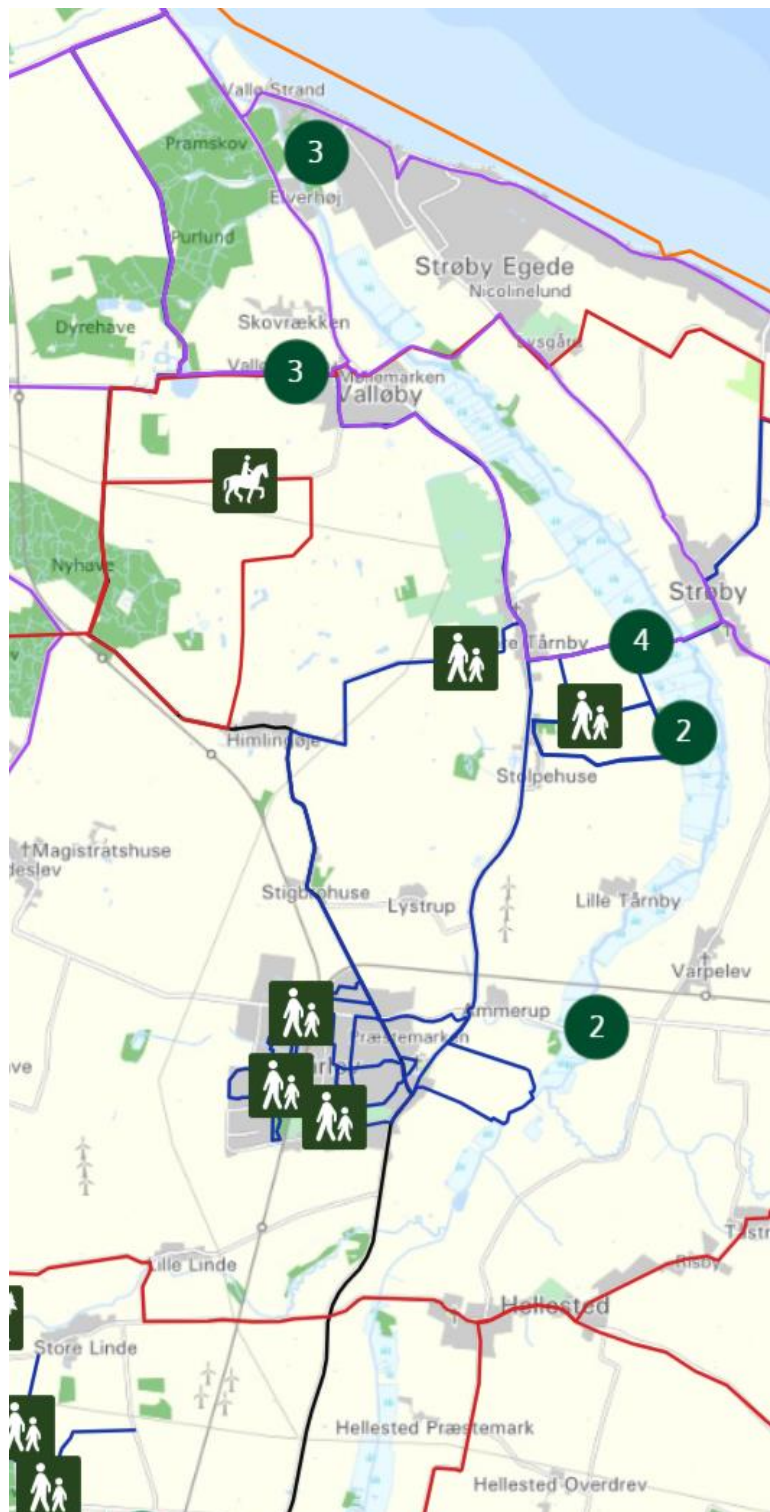
I forbindelse med arbejdet omkring pilotnaturpark Ådalen, blev der nedsat en arbejdsgruppe af lokale, engagerede frivillige, som gik sammen om at se på mulighederne for at etablere flere stier i ådalen. Arbejdsgruppen arbejder videre med projektet. Der bliver arbejdet for, at etablering af stier på private lodsejeres jord vil foregå ligesom ved etablering af Tryggevældestien dvs. i en 2-årig prøveordning med efterfølgende evaluering inden et endeligt forløb fastlægges. Dette for at lods ejerne ikke bliver bange for at låse sig fast på et forløb, hvis det viser sig ikke at fungere.

Plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på fri-luftslivsområdet.

- Arbejdsgruppens arbejde vil blive støttet med ressourcer i tid, facilitering og økonomi af naturparkens sekretariat.
- Der arbejdes på at omlægge de dele af Tryggevældestien, som går ind i land langs offentlig vej i dag mere nært mod åen.

20. MARTS 2025

STIER OG REKREATIVE FACILITETER

Kortudsnit med
overblik over de
fleste ruter og
faciliteter i og
ved naturparken.
Kilde: [https://udi-
naturen.dk/](https://udi-naturen.dk/)

20. MARTS 2025

Turisme

Beskrivelse af den eksisterende turisme i naturparken.

Området bliver i dag primært besøgt af lokale men også af kommunens øvrige borgere samt fra nabokommunen Køge.

Beskrivelse af, hvordan turismen kan fremmes, og en plan for hvordan turismen kan udvikles i samspil med naturparkens øvrige formål og i samarbejde med turismeaktører i og uden for naturparken.

En udvikling af turismen og et afledt højere besøgstal må ske afbalanceret og uden at forringe naturværdierne i ådalen. Turismen skal gavne lokalområdet og styrke den lokale økonomi.

Naturparken bør læne sig op ad partnerprogrammet *Stevns Klint UNESCO Verdensarvspartner*¹⁰. Der er i dag ca. 80 partnere, der er med til at formidle Stevns Klints kernefortælling, der samtidig drager nytte af at være en del af et netværk. At være partner giver således fordele for den enkelte aktør, der har mulighed for bl.a. at deltage i workshops og gør samtidig den enkelte aktør ansvarlig for at formidle områdets værdier videre til deres gæster og kunder.

Der vil arbejdes for at give lokale med interesse et idegrundlag for at igangsætte og udvikle turismerelateret virksomhed i området.

Plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på turismeområdet.

- Naturparkens sekretariat vil indlede et samarbejde med Stevns Klint Experience, som er tovholdere på partnerprogrammet, for at få inspiration til udviklingen af et program som pendant til verdensarvens partnerprogram.

¹⁰ <https://stevnsklint.dk/partner>

20. MARTS 2025

Erhverv

Beskrivelse af de primære erhverv i naturparken.

De primære erhverv langs ådalen er landbrug og de fleste matrikler er registreret "Landbrug, bebygget, mindst 0,55 ha."¹¹

Beskrivelse af, hvordan de primære erhverv i og omkring naturparken på længere sigt kan medvirke til at understøtte målsætningerne med naturparken.

Naturparkens sekretariat vil arbejde på at informere jordbrugerne om muligheden for at indgå i et partnerfællesskab (jf. beskrivelse af partnerprogrammet under "turisme"), når dette er etableret, med en mærkningsordning for dem, der er med. En sådan ordning kan bruges til at markedsføre lokale råvarer til salg i gårdbutikker eller i supermarkeder i og udenfor kommunen. Partnerne vil i kraft af deres partnerstatus være velbevandret i naturparkens målsætninger og arbejde. Partnerne vil kunne vidensdele med hinanden og informere kunderne om området og på den måde understøtte naturparkens målsætninger.

Dette kan samtidig give et øget incitament til forsøg med afgræsning i ådalen, hvis der er efterspørgsel på kød fra naturplejedyr.

Plan for, hvilken indsats der inden for mærkningsperioden vil blive iværksat på erhvervsområdet.

- Naturparkens sekretariat vil arbejde for at udbrede kendskab til muligheden for at indgå et partnerprogram efter forbillede fra Stevns Klint.
- Naturparkens sekretariat vil understøtte lodsejers initiativer til afgræsning og øvrig naturpleje.

Eksempel på markedsføring af specialprodukter med en fortælling, kunden samtidig køber sig ind i. Kilde: <https://crowdfunding.coop.dk/project/664/description>

¹¹ Ved en søgning på markblokke i en afstand af op til 25 meter fra ådalens afgræsning (GIS, marts 2025) er der registreret 127 under denne definition. Herudover var der registreret 40 stk. "Ubebyggede landsbrugslodder", 7 stk. "Særskilt vurderet skov og plantage" samt 3 stk. "Gartneri, frugtplantage og planteskole".